[53 SLOKAS]

രഘുവംശം സർഗഃ 18 വംശാനുക്രമ കാലിദാസകൃതം

സ നൈഷധസ്യാർഥപതേഃ സുതായാമുത്പാദയാമാസ നിഷിദ്ധശത്രുഃ .
അനൂനസാരം നിഷധാന്നഗേന്ദ്രാത്പുത്രം യമാഹുർനിഷധാഖ്യമേവ .. 18-1..

തേനോനുവീര്യേണ പിതാ പ്രജായൈ കല്പിഷ്യമാണേന നനന്ദ യൂനാ .
സുവൃഷ്ടിയോഗാദിവ ജീവലോകഃ സസ്യേന സമ്പത്തിഫലോന്മുഖേന .. 18-2..

ശബ്ദാദി നിർവിശ്യ സുഖം ചിരായ തസ്മിൻപ്രതിഷ്ഠാപിതരാജശബ്ദഃ .
കൗമുദ്വതേയഃ കുമുദാവദാതൈർദ്യാമർജിതാം കർമഭിരാരുരോഹ .. 18-3..

പൗത്രഃ കുശസ്യാപി കുശേശയാക്ഷഃ സസാഗരാം സാഗരധീരചേതാഃ .
ഏകാതപത്രാം ഭുവമേകവീരഃ പുരാർഗലാദീർഘഭുജോ ബുഭോജ .. 18-4..

തസ്യാനലൗജാസ്തനയസ്തദന്തേ വംശശ്രിയം പ്രാപ നലാഭിധാനഃ .
യോ നഡ്വലാനീവ ഗജഃ പരേഷാം ബലാന്യമൃദ്ഗാന്നലിനാഭവക്ത്രഃ .. 18-5..

നഭശ്ചരൈർഗീതയശാഃ സ ലേഭേ നഭസ്തലശ്യാമതനും തനൂജം .
ഖ്യാതം നഭഃശബ്ദമയേന നാമ്നാ കാന്തം നഭോമാസമിവ പ്രജാനാം .. 18-6..

തസ്മൈ വിസൃജ്യോത്തരകോസലാനാം ധർമോത്തരസ്തത്പ്രഭവേ പ്രഭുത്വം .
മൃഗൈരജര്യം ജരസോപദിഷ്ടമദേഹബന്ധായ പുനർബബന്ധ .. 18-7..

തേന ദ്വിപാനാമിവ പുണ്ഡരീകോ രാജ്ഞാമജയ്യോഽജനി പുണ്ഡരീകഃ .
ശാന്തേ പിതര്യാഹൃതപുണ്ഡരീകാ യം പുണ്ഡരീകാക്ഷമിവ ശ്രിതാ ശ്രീഃ .. 18-8..

സ ക്ഷേമധന്വാനമമോഘധന്വാ പുത്രം പ്രജാക്ഷേമവിധാനദക്ഷം .
ക്ഷ്മാം ലംഭയിത്വാ ക്ഷമയോപപന്നം വനേ തപഃ ക്ഷാന്തതരശ്ചചാര .. 18-9..

അനീകിനീനാം സമരേഽഗ്രയായീ തസ്യാപി ദേവപ്രതിമഃ സുതോഽഭൂത് .
വ്യശ്രൂയതാനീകപദാവസാനം ദേവാദി നാമ ത്രിദിവേഽപി യസ്യ .. 18-10..

പിതാ സമാരാധനതത്പരേണ പുത്രേണ പുത്രീ സ യഥൈവ തേന .
പുത്രസ്തഥൈവാത്മജവത്സലേന സ തേന പിത്രാ പിതൃമാൻബഭൂവ .. 18-11..

പൂർവസ്തയോരാത്മസമേ ചിരോഢാമാത്മോദ്ഭവേ വർണചതുഷ്ടയസ്യ .
ധുരം നിധായൈകനിധിർഗുണാനാം ജഗാമ യജ്വാ യജമാനലോകം .. 18-12..

ത്സ്വേ

വശീ സുതസ്തസ്യ വശംവദത്വാത്സ്വേഷാമിവാസീദ്ദ്വിഷതാമപീഷ്ടഃ .
സകൃദ്വിവിഗ്നാനപി ഹി പ്രയുക്തം മാധുര്യമീഷ്ടേ ഹരിണാൻഗ്രഹീതും .. 18-13..

അഹീനഗുർനാമ സ ഗാം സമഗ്രാമഹീനബാഹുദ്രവിണഃ ശശാസ .
യോ ഹീനസംസർഗപരാങ്മുഖത്വാദ്യുവാപ്യനർഥൈർവ്യസനൈർവിഹീനഃ .. 18-14..

ഗുരോഃ സ ചാനന്തരമന്തരജ്ഞഃ പുംസാം പുമാനാദ്യ ഇവാവതീർണഃ .
ഉപക്രമൈരസ്ഖലിതൈശ്ചതുർഭിശ്ചതുർദിഗീശശ്ചതുരോ ബഭൂവ .. 18-15..

തസ്മിൻപ്രയാതേ പരലോകയാത്രാം ജേതര്യരീണാം തനയം തദീയം .
ഉച്ചൈഃശിരസ്ത്വാജ്ജിതപാരിയാത്രം ലക്ഷ്മീഃ സിഷേവേ കില പാരിയാത്രം .. 18-16..

തസ്യാഭവത്സൂനുരുദാരശീലഃ ശിലഃ ശിലാപട്ടവിശാലവക്ഷാഃ .
ജിതാരിപക്ഷോഽപി ശിലീമുഖൈര്യഃ ശാലീനതാമവ്രജദീഡ്യമാനഃ .. 18-17..

തമാത്മസമ്പന്നമനിന്ദിതാത്മാ കൃത്വാ യുവാനം യുവരാജമേവ .
സുഖാനി സോഽഭുങ്ക്ത സുഖോപരോധി വൃത്തം ഹി രാജ്ഞാമുപരുദ്ധവൃത്തം .. 18-18..

തം രാഗബന്ധിഷ്വവിതൃപ്തമേവ ഭോഗേഷു സൗഭാഗ്യവിശേഷഭോഗ്യം .
വിലാസിനീനാമരതിക്ഷമാഽപി ജരാ വൃഥാ മത്സരിണീ ജഹാര .. 18-19..

ഉന്നാഭ ഇത്യുദ്ഗതനാമധേയസ്തസ്യായഥാർഥോന്നതനാഭിരന്ധ്രഃ .
സുതോഽഭവത്പങ്കജനാഭകല്പഃ കൃത്സ്നസ്യ നാഭിർനൃപമണ്ഡലസ്യ .. 18-20..

തതഃ പരം വജ്രധരപ്രഭാവസ്തദാത്മജഃ സംയതി വജ്രഘോഷഃ .
ബഭൂവ വജ്രാകരഭൂഷണായാഃ പതിഃ പൃഥിവ്യാഃ കില വജ്രണാഭഃ .. 18-21..

തസ്മിൻഗതേ ദ്യാം സുകൃതോപലബ്ധാം തത്സംഭവം ശംഖണമർണവാന്താ .
ഉത്ഖാതശത്രും വസുധോപതസ്ഥേ രത്നോപഹാരൈരുദിതൈഃ ഖനിഭ്യഃ .. 18-22..

തസ്യാവസാനേ ഹരിദശ്വധാമാ പിത്ര്യം പ്രപേദേ പദമശ്വിരൂപഃ .
വേലാതടേഷൂഷിതസൈനികാശ്വം പുരാവിദോ യം വ്യുഷിതാശ്വമാഹുഃ .. 18-23..

ആരാധ്യ വിശ്വേശ്വരമീശ്വരേണ തേന ക്ഷിതേർവിശ്വസഹോ വിജജ്ഞേ .
പാതും സഹോ വിശ്വസഖഃ സമഗ്രാം വിശ്വംഭരാമാത്മജമൂർതിരാത്മാ .. 18-24..

അംശേ ഹിരണ്യാക്ഷരിപോഃ സ ജാതേ ഹിരണ്യനാഭേ തനയേ നയജ്ഞഃ .
ദ്വിഷാമസഹ്യഃ സുതരാം തരൂണാം ഹിരണ്യരേതാ ഇവ സാനിലോഽഭൂത് .. 18-25..

പിതാ പിതൄണാമനൃണസ്തമന്തേ വയസ്യനന്താനി സുഖാനി ലിപ്സുഃ .
രാജാനമാജാനുവിലംബിബാഹും കൃത്വാ കൃതീ വൽകലവാൻബഭൂവ .. 18-26..

കൗസല്യ ഇത്ത്യുത്തരകോസലാനാം പത്യുഃ പതംഗാന്വയഭൂഷണസ്യ .
തസ്യൗരസഃ സോമസുതഃ സുതോഽഭൂന്നേത്രോത്സവഃ സോമ ഇവ ദ്വിതീയഃ .. 18-27..

യശോഭിരാബ്രഹ്മസഭം പ്രകാശഃ സ ബ്രഹ്മഭൂയം ഗതിമാജഗാമ .
ബ്രഹ്മിഷ്ഠമാധായ നിജേഽധികാരേ ബ്രഹ്മിഷ്ഠമേവ സ്വതനുപ്രസൂതം .. 18-28..

തസ്മിൻകുലാപീഡനിഭേ വിപീഡം സമ്യങ്മഹീം ശാസതി ശാസനാങ്കാം .
പ്രജാശ്ചിരം സുപ്രജസി പ്രജേശേ നനന്ദുരാനന്ദജലാവിലാക്ഷ്യഃ .. 18-29..

പാത്രീകൃതാത്മാ ഗുരുസേവനേന സ്പഷ്ടാകൃതിഃ പത്രരഥേന്ദ്രകേതോഃ .
തം പുത്രിണാം പുഷ്കരപത്രനേത്രഃ പുത്രഃ സമാരോപയദഗ്രസംഖ്യാം .. 18-30..

വംശസ്ഥിതിം വംശകരേണ തേന സംഭാവ്യ ഭാവീ സ സഖാ മഘോനഃ .
ഉപസ്പൃശൻസ്പർശനിവൃത്തലൗല്യസ്ത്രിപുഷ്കരേഷു ത്രിദശത്വമാപ .. 18-31..

തസ്യ പ്രഭാനിർജിതപുഷ്പരാഗം പൗഷ്യാം തിഥൗ പുഷ്യമസൂത പത്നീ .
തസ്മിന്നപുഷ്യന്നുദിതേ സമഗ്രാം പുഷ്ടിം ജനാഃ പുഷ്യ ഇവ ദ്വിതീയേ .. 18-32..

മഹീം മഹേച്ഛഃ പരികീര്യ സൂനൗ മനീഷിണേ ജൈമിനയേഽർപിതാത്മാ .
തസ്മാത്സയോഗാദധിഗമ്യ യോഗമജന്മനേഽകല്പത ജന്മഭീരുഃ .. 18-33..

 തതഃ പരം തത്പ്രഭവഃ പ്രപേദേ ധ്രുവോപമേയോ ധ്രുവസന്ധിരുർവീം . BACK TO TOP

യസ്മിന്നഭൂജ്ജ്യായസി സത്യസന്ധേ സന്ധിർധ്രുവഃ സംനമതാമരീണാം .. 18-34..

സുതേ ശിശാവേവ സുദർശനാഖ്യേ ദർശാത്യയേന്ദുപ്രിയദർശനേ സഃ .
മൃഗായതാക്ഷോ മൃഗയാവിഹാരീ സിംഹാദവാപദ്വിപദം നൃസിംഹഃ .. 18-35..

സ്വർഗാമിനസ്തസ്യ തമൈകമത്യാദമാത്യവർഗഃ കുലതന്തുമേകം .
അനാഥദീനാഃ പ്രകൃതീരവേക്ഷ്യ സാകേതനാഥം വിധിവച്ചകാര .. 18-36..

നവേന്ദുനാ തന്നഭസോപമേയം ശാവൈകസിംഹേന ച കാനനേന .
രഘോഃ കുലം കുഡ്മലപുഷ്കരേണ തോയേന ചാപ്രൗഢനരേന്ദ്രമാസീത് .. 18-37..

ലോകേന ഭാവീ പിതുരേവ തുല്യഃ സംഭാവിതോ മൗലിപരിഗ്രഹാത്സഃ .
ദൃഷ്ടോ ഹി വൃണ്വൻകലഭപ്രമാണോഽപ്യാശാഃ പുരോവാതമവാപ്യ മേഘഃ .. 18-38..

തം രാജവീഥ്യാമധിഹസ്തി യാതമാധോരണാലംബിതമഗ്ര്യവേശം .
ഷഡ്വർഷദേശീയമപി പ്രഭുത്വാത്പ്രൈക്ഷന്ത പൗരാഃ പിതൃഗൗരവേണ .. 18-39..

കാമം ന സോഽകല്പത പൈതൃകസ്യ സിംഹാസനസ്യ പ്രതിപൂരണായ .
തേജോമഹിമ്നാ പുനരാവൃതാത്മാ തദ്വ്യാപ ചാമീകരപിഞ്ജരേണ .. 18-40..

തസ്മാദധഃ കിഞ്ചിദിവാവതീർണാവസംസ്പൃശന്തൗ തപനീയപീഠം .
സാലക്തകൗ ഭൂപതയഃ പ്രസിദ്ധൈർവവന്ദിരേ മൗലിഭിരസ്യ പാദൗ .. 18-41..

മണൗ മഹാനീല ഇതി പ്രഭാവാദല്പപ്രമാണേഽപി യഥാ ന മിഥ്യാ .
ശബ്ദോ മഹാരാജ ഇതി പ്രതീതസ്തഥൈവ തസ്മിന്യുയുജേഽർഭകേഽപി .. 18-42..

പര്യന്തസഞ്ചാരിതചാമരസ്യ കപോലലോലോഭയകാകപക്ഷാത് .
തസ്യാനനാദുച്ചരിതോ വിവാദശ്ചചാല വേലാസ്വപി നാർണവാനാം .. 18-43..

നിർവൃത്തജാംബൂനദപട്ടശോഭേ ന്യസ്തം ലലാടേ തിലകം ദധാനഃ .
തേനൈവ ശൂന്യാന്യരിസുന്ദരീണാം മുഖാനി സ സ്മേരമുഖശ്ചകാര .. 18-44..

ശിരീഷപുഷ്പാധികസൗകുമാര്യഃ ഖേദം ന യായാദപി ഭൂഷണേന .
നിതാന്തഗുർവീമപി സോഽനുഭാവാദ്ധുരം ധരിത്ര്യാ ബിഭരാംബഭൂവ .. 18-45..

ന്യസ്താക്ഷരാമക്ഷരഭൂമികായാം കാർത്സ്ന്യേന ഗൃഹ്ണാതി ലിപിം ന യാവദ് .
സർവാണി താവച്ഛ്രുതവൃദ്ധയോഗാത്ഫലാന്യുപായുങ്ക്ത സ ദണ്ഡനീതേഃ .. 18-46..

ഉരസ്യപര്യാപ്തനിവേശഭാഗാ പ്രൗഢീഭവിഷ്യന്തമുദീക്ഷമാണാ .
സഞ്ജാതലജ്ജേവ തമാലപത്രച്ഛായാഛലേനോപജുഗൂഹ ലക്ഷ്മീഃ .. 18-47..

അനശ്നുവാനേന യുഗോപമാനമബദ്ധമൗർവീകിണലാഞ്ഛനേന .
അസ്പൃഷ്ടഖഡ്ഗത്സരുണാപി ചാസീദ്രക്ഷാവതീ തസ്യ ഭുജേന ഭൂമിഃ .. 18-48..

ന കേവലം ഗച്ഛതി തസ്യ കാലേ യയുഃ ശരീരാവയവാ വിവൃദ്ധിം .
വംശ്യാ ഗുണാഃ ഖല്വപി ലോകകാന്താഃ പ്രാരംഭസൂക്ഷ്മാഃ പ്രഥിമാനമാപുഃ .. 18-49..

സ പൂർവജന്മാന്തരദൃഷ്ടപാരാഃ സ്മരന്നിവാക്ലേശകരോ ഗുരൂണാം .
തിസ്രസ്ത്രിവർഗാധിഗമസ്യ മൂലം ജഗ്രാഹ വിദ്യാഃ പ്രകൃതീശ്ച പിത്ര്യാഃ .. 18-50..

വ്യൂഹ്യഃ സ്ഥിതഃ കിഞ്ചിദിവോത്തരാർധമുന്നദ്ധചൂഡോഽഞ്ചിതസവ്യജാനുഃ .

ആകർണമാകൃഷ്ടസബാണധന്വാ വ്യരോചതാസ്ത്രേ സ വിനീയമാനഃ .. 18-51..

അഥ മധു വനിതാനാം നേത്രനിർവേശനീയ-
മനസിജതരുപുഷ്പം രാഗബന്ധപ്രവാലം .
അകൃതകവിധി സർവാംഗീണമാകല്പജാതം
വിലസിതപദമാദ്യം യൗവനം സ പ്രപേദേ .. 18-52..

പ്രതികൃതിരചനാഭ്യോ ദൂതിസന്ദർശിതാഭ്യഃ
സമധികതരരൂപാഃ ശുദ്ധസന്താനകാമൈഃ .
അധിവിവിദുരമാത്യൈരാഹൃതാസ്തസ്യ യൂനഃ
പ്രഥമപരിഗൃഹീതേ ശ്രീഭുവൗ രാജകന്യാഃ .. 18-53..

ഇതി ശ്രീരഘുവംശേ മഹാകാവ്യേ കവിശ്രീകാലിദാസ-
കൃതൗ വംശാനുക്രമോ നാമാഷ്ടദശഃ സർഗഃ ..

ഓം · P.R. IYER 11-11-2024

Encoded and Proofread by Arvind Kolhatkar akolhatkar at rogers.com

```
% Text title            : raghuvansha18
% File name             : raghuvansha18.itx
% itxtitle              : raghuva.nsham sargaH 18 va.nshAnukrama (kAlidAsakRitam)
% engtitle              : Raghuvansha 18 by Kalidas
% Category              : major_works, kAlidAsa
% Location              : doc_z_misc_major_works
% Sublocation           : major_works
% Texttype              : pramukha
% Author                : kalidasa
% Language              : Sanskrit
% Subject               : philosophy/hinduism/religion
% Transliterated by     : Arvind Kolhatkar akolhatkar at rogers.com
% Proofread by          : Arvind Kolhatkar akolhatkar at rogers.com
% Latest update         : December 01, 2005
% Send corrections to   : sanskrit at cheerful dot c om
% Site access           : https://sanskritdocuments.org
```